

การส่งเสริมจริยธรรมแก่ผู้ทำราชการ

สุดจิต นิमितกุล

โดยที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 279 ได้กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และกรณีนี้นายกรัฐมนตรีได้ประกาศประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติดังนี้

1. ข้าราชการต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม
2. ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดี และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
3. ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
4. ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และมีกระทำการอื่นใดเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม
5. ข้าราชการต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา
6. ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม เป็นกลางทางการเมือง ให้บริการแก่ประชาชนโดยมีอัธยาศัยที่ดี และไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
7. ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัดและรวดเร็วไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า
8. ข้าราชการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพโดยเคร่งครัด
9. ข้าราชการต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
10. ข้าราชการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของราชการโดยรวม

โดยทั้ง 10 ประการนี้ วิธีวางตนอย่างน้อยในแต่ละเรื่องไว้อย่างสมบูรณ์ สำหรับกลไกและระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมนั้น ประมวลจริยธรรมดังกล่าวได้กำหนดให้มีคณะกรรมการจริยธรรมขึ้น เพื่อให้ควบคุม และกำกับให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ซึ่งขณะนี้ ก.พ. ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ทั้งในระดับกรม และระดับจังหวัดแล้ว

ในทศวรรษที่ 21 ทุกประเทศให้ความสนใจกับเรื่องจริยธรรมอย่างมาก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีความเชื่อว่า หากผู้รับผิดชอบมีจริยธรรมในการทำงาน งานนั้นๆ ก็จะออกมาดี โดยเฉพาะงานภาครัฐ อันจะส่งผลให้ประชาชนผู้รับบริการพึงพอใจและเกิดความสุข ในเอเชียของเราจะได้ยินเสมอว่า เกาหลี สิงคโปร์ และฮ่องกง เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรมของเจ้าหน้าที่อยู่ในลำดับต้นๆ ของการพิจารณาเรื่องจริยธรรมว่าเป็นประเทศเป็นเลิศในเรื่องธรรมาภิบาลและจริยธรรม ผู้เขียนมีความเชื่อว่า ประเทศเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากขงจื้อ ซึ่งเป็นปราชญ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรม เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและทำงาน

สำหรับคุณธรรมของขงจื้อ มีดังนี้

1. กตัญญู
2. พึ่งน้องปรองดอง
3. ซื่อสัตย์ จงรักภักดี
4. ความสัตย์จริง
5. ให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรม
6. มีมโนธรรม
7. สุจริตธรรม
8. ละอายต่อความชั่ว

นอกจากแนวความคิดและความเชื่อเบื้องต้นของประชาชนในประเทศดังกล่าวแล้ว ประเทศเหล่านี้มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม คือ ผู้นำประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี ในเรื่องจริยธรรม มีการเอาจริงเอาจังกับผู้ฝ่าฝืน โดยลงโทษอย่างหนักทุกระดับชั้น นอกจากนี้ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมและเข้มแข็งในการรณรงค์ และประพฤติปฏิบัติสำหรับประเทศไทย เรามีปัญหาเรื่องความถูกต้อง (Integrity) ว่าอะไรควรไม่ควรมาก เพราะเมื่อเร็วๆ นี้ ทุกท่านคงได้ยินความเห็นของคนจำนวนมากแสดงความคิดเห็นว่า รัฐบาลที่ทำงานจะโกงบ้างก็ไม่ใช่ไร ทักษณคติเช่นนี้เป็นอันตรายมากต่อประเทศ ผู้เขียนเห็นว่าเราในฐานะชาวพุทธ ควรให้ความสำคัญกับจริยธรรมประจำใจของชาวพุทธ คือ สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. ทาน การให้
2. ปิยวาจา พูดจาเพราะ

3. อัจฉริยา ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่คนอื่น

4. สมานัตตา ตั้งตนไว้ชอบ วางตัวเหมาะสม

โดยให้มีการรณรงค์แก่ข้าราชการ ให้ปฏิบัติอย่างกว้างขวาง และเป็นวิถีชีวิตที่ข้าราชการต้องปฏิบัติหรือเรียกว่า วิถีพุทธในด้านจริยธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการเมื่อ 5 เมษายน 2525 เรื่อง คุณธรรม 4 ประการ เพื่อพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยให้พึงถือปฏิบัติ ได้แก่

ประการแรก การรักษาความสัตย์ ความจริงใจตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติอยู่ในความสัตย์ด้วยดีนั้น

ประเภทที่สาม การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์ สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ผู้เขียนเห็นว่า วิถีชาวพุทธเรื่องจริยธรรมประจำใจและคุณธรรมสี่ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางที่ประเสริฐ คนไทยทุกคนควรนำไปเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติและดำเนินชีวิตซึ่งเป็นการส่งเสริมจริยธรรมที่ดีของคนไทย โดยเฉพาะการสรรหาข้าราชการ โดยดำเนินตามรอยพระยุคลบาทแล้ว นอกจากจะเป็นสิริมงคลกับตัวเองแล้ว ผลก็จะเกิดผลดีแก่การบริหารราชการแผ่นดินในแง่การส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ผู้ทำราชการเป็นการส่วนรวม และในท้ายที่สุดผลก็จะตกแก่ประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป

แนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมแก่ข้าราชการอาจทำในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งดังต่อไปนี้

1. มียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมจริยธรรมที่ดีและเหมาะสม เช่น การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี พัฒนาระบบบริหารงานบุคคล ส่งเสริมบุคคลตัวอย่าง

2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อาจทำโดยผ่านเว็บไซต์ จัดทำเอกสารแจกจ่าย รายการวิทยุให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

3. จัดทำโครงการส่งเสริมจริยธรรมขึ้นเฉพาะหน่วยงานนั้นๆ

4. สร้างค่านิยมที่ดีและถูกต้องแก่ข้าราชการและผู้เกี่ยวข้อง

